

taudi iseloomustuseks võib öelda järgmist: 1) haigus esines ühtlaselt kõikides linnaosades, peamiselt linna äärtel, veidi suurearvulisemalt Karlova linnaosas; 2) haigusel ei olnud ühist allikat, nagu seda tõendasid kõigi üksikjuhtude puhul korraldatud haigusallika selgitamised; 3) tüüfus esines, välja arvatud mõni erand, ainult kehvast ja osalt puudustkanatavas elanikkonnas. Tüüfuse levimise tähtsamaiks põhjusiks tuleb 1933. a. pidada: 1) erakordselt kuuma ja kuiva suve tõttu maapinna ulatuslikumat reostumist, mis põhjustas omakorda kaevuvete reostumise; 2) haiguse levitamine linnast ja eriti maalt turustatavate toitainetega — eeskätt piimaga ja piimasaadustega; Tartu maakonnas esines 1933. a. tüüfus samuti suurearvulisemalt kui ei kunagi varem; 3) kärbsed reostatud kohtadest — väljakäigukohtadest ja prügikastidest; 4) otsene infektsioon ühistest väljakäigukohtadest ja haigetelt; 5) nimetatud suvel Tartu elanikkonnas suurearvuliselt esinenud seedimisrikked, mida tõendavad praktiseerivate arstide ja haigekassa sellekohased andmed; terved on haigusele vastuvõtlikumad sel ajal, kui neil on kõhukorraldused.

Haiguse vastu võitlemine oli korraldatud järgmiselt: igal üksikul juhul selgitati arvatav haiguseallikas; isoleeriti haiglasse kõik ümbruskonnale hädaohtlikud haiged; uuriti kõigi haiglast lahkuvate tüüfust põdevate väljaheiteid, kusjuures avastati umbes 5% pisikute eritajaid, missugused võeti valve alla haiguse edasiandmise vältimiseks; tehti desinfitseerimised; levitati osakonna poolt koostatud lendlehti haigete korteri- ja majaelanike seas ning toitainete-kauplustes; korraldati linna haiglais kaaselanike ja kõigi soovijate tasuta kaitsesüstimist tüüfuse vastu, mida kasustasid üleskutsetele ja selgitustele vaatamata ainult vähesed — umbes 250 inimest; avaldati ajalehis selgituskirjutisi ning korraldati Tervishoiu Muuseumi poolt avalikke ning radioettekandeid tüüfuse kohta; korraldati ülikooli-õppejõudude ja teiste asjatundjate nõupidamine haiguse vastu võitlemise vahendite kaalumiseks; anti arstidele ringkiri ettekirjutisega registreerida ka tüüfuskahtlasi haigeid, et saada seega varakult haiguspesade jälile; viimane asjaolu tõenäoselt suurendas registreeritud juhtude arvu, kuna seetõttu arvestati needki kergelt põdevad haiged, kes harilikus korras jäävad avastamata.

1931. a. registreeriti Tartus viieaastase vaheaja järele kõhutufovi 14 juhtu. Haigus tuli ette Puiestee uul. asuvas vanadekodus „Betaania“ ja selle lähemas ümbruses. Haigust läks korda summutada, ilma et see oleks levinud.

Tuberkuloosi registreeritud juhtude arv Tartus on toodud eespool (vt. tiisikuse-nõuandla).

Juhtude arv näitab tuberkuloosi sagedamat esinemist viimaseil aastail. Tuberkuloosi suuremat levimist näitab ka Tartus registreeritud surmajuhtude arv 1930.—1933. a.:

1930. a. 83, 1931. a. 95, 1932. a. 128 ja 1933. a. 99 juhtu.